

Mijn account

[Start](#)
[Over deze site](#)
[Nieuws](#)
[Ondersteuning](#)
[Contact](#)

Overzichtspagina methode

Snelmenu:

Maak een keuze

[← Alle 1 resultaten.](#)**Seneca**

Olgers, Ton; Schra, Lennart; Veldman, Marco

Seneca

2011-2012

635 Share

[voeg toe aan vergelijking](#)[Bookmark deze pagina](#)[Print leermiddel informatie](#)[Meld een fout of omissie](#)**Methodes
vergelijken**

Selecteer minstens twee methodes via 'Voeg toe aan vergelijking'

Overzicht

Beschrijving (1)

Ervaring (0)

Analyse (0)

Uw mening

Beschrijving: Seneca, maatschappijleer vmbo**Samenvatting**

Seneca, maatschappijleer vmbo bestaat uit een geïntegreerd leerboek met opdrachten. Digitaal is er een docentenhandleiding, inclusief antwoordmodellen en toelichtingen bij elk hoofdstuk; met (voorbeelden van) toetsen, antwoorden van toetsen en PowerPointpresentaties.

Het boek *Seneca* is in full colour en heeft een harde kaft. De vormgeving is overzichtelijk. Belangrijke begrippen, schema's, overzichten en samenvattingen zijn duidelijk herkenbaar. De illustraties zijn functioneel.

De onderliggende visie is: 'niet stampen, maar denken'. Maatschappijleer wordt gezien als vormingsvak en geen feitenvak. De bedoeling is dat leerlingen inzicht verwerven in het maken van keuzes. *Seneca* richt zich volgens de auteurs op persoonlijke waardenontwikkeling. Hierbij wordt het AWB-schema gebruikt (met de kernbegrippen: actoren, waarden en belangen) om maatschappelijke problemen te analyseren en een standpunt in te nemen. In de docentenhandleiding is vermeld dat de eindtermen van maatschappijleer volledig in *Seneca* aan bod komen, met naast de nodige feitenkennis het accent op inzicht. Er wordt waar mogelijk aangesloten bij de belevingswereld van de leerlingen.

Er is een afwisseling in korte en gerichte leerteksten met daartussen (verwerkings)opdrachten. De opbouw van de leerstof is spiraalsgewijs. Na de inleiding op het vak maatschappijleer met de kernbegrippen uit het AWB-schema volgt in de hoofdstukken 2, 3 en 4 de behandeling van de verschillen tussen mensen en een viertal analysevragen. In de hoofdstukken 5 tot en met 8 komen de traditionele examenthema's aan de orde.

De methode gaat uit van in totaal 64 lessen en een schooljaar van 32 weken. De methode kan in een of in twee leerjaren behandeld worden. De didactiek richt zich op het stap voor stap aanleren van analysevaardigheden via de kernbegrippen en het toepassen van de analysevragen. De opdrachten zijn afwisselend van aard en meestal open geformuleerd. Een terugkerende paragraaf 'Heb ik daar iets aan' probeert de relatie te leggen met de belevingswereld. De opdrachten kunnen in principe zelfstandig gemaakt worden, individueel of in groepjes. Samenvattingen helpen de leerlingen bij het zelfstandig verwerken van de leerstof.

De methode is bedoeld voor alle leerwegen van het vmbo en bevat enkele keuzeonderdelen voor de vmbo t-leerlingen. Sommige onderdelen en opdrachten hoeven niet door de bb-leerlingen geleerd en gemaakt te worden. *Seneca* bevat diagnostische toetsen, schriftelijke overhoringen, hoofdstuktoetsen en een uitgebreide jaartoets voor mavo. Ze bevatten open en gesloten vragen.

Er is geen aparte website met digitale bestanden; wel een website met algemene informatie over de methode. Voor de docent is het docentenmateriaal digitaal beschikbaar via een inlogcode.

De auteurs zijn rechtstreeks te benaderen voor vragen en ondersteuning.

Samenstelling

Seneca, maatschappijleer vmbo bestaat uit een geïntegreerd leerboek met opdrachten. Digitaal is er een docentenhandleiding, inclusief antwoordmodellen en toelichtingen bij elk hoofdstuk (met links naar internetfilmpjes) en zijn er (voorbeelden van) toetsen, antwoorden van toetsen en PowerPointpresentaties.

Vormgeving

Het boek *Seneca* is in full colour en heeft een harde kaft. De vormgeving is overzichtelijk, niet overdadig (enkele steunkleuren) en voorzien van een legenda. Blokken met een blauwe achtergrond geven aan dat belangrijke begrippen behandeld worden. Een oranje balk is de aanduiding voor opdrachten; de vragen en bronnen staan er direct onder op een licht-oranje achtergrond. Belangrijk schema's hebben een paarse kleur. Belangrijke overzichten in tabelvorm zijn herkenbaar aan blauwe en lichtblauwe blokken. De samenvattingen aan het eind van een hoofdstuk zijn in de vorm van grote paarse blokken.

Het boek bevat de nodige illustraties: naast de schema's en overzichten gaat het vooral om foto's en een enkel kaartje en schematische tekening. De foto's zijn volgens de auteurs niet bedoeld om het boek op te vrolijken; ze passen bij de leerstof.

Didactische uitgangspunten en doelstellingen

De onderliggende visie van *Seneca* is: 'niet stampen, maar denken'. De titel verwijst in dit opzicht naar de filosoof Seneca die stelde: 'niet voor de school, maar voor het leven leren wij'. Dit motto staat ook op de voorkant van de methode.

De bedoeling is dat leerlingen 'niet allerlei rijtjes en feitjes uit hun hoofd leren', maar 'dat ze inzicht verwerven in het maken van keuzes – hun eigen keuzes, maar ook die in de politiek en de samenleving'. Maatschappijleer wordt daarmee gezien als een vormingsvak en geen 'feitenvak'. Waarden en normen worden niet opgelegd, maar gebruikt om maatschappelijke problemen te analyseren en leerlingen hun eigen waarden te laten ontdekken. Daarmee richt *Seneca* zich op persoonlijke waardenontwikkeling. Belangrijk in de methode is het 'AWB-schema' bestaande uit actoren, waarden en belangen. Deze zijn nodig om maatschappelijke problemen te analyseren en een standpunt in te nemen over maatschappelijke dilemma's. *Seneca* hanteert hiervoor een heldere structuur, waarbij stap voor stap het werken met actoren, waarden en belangen eigen gemaakt wordt. De auteurs geven verder aan dat deze kernbegrippen de basis vormen voor een jaar leren denken.

Leerstofinhoud

In de docentenhandleiding is aangegeven dat de methode de eindtermen van maatschappijleer volledig dekt 'zonder de leerling te veel feitenkennis te geven zonder inzicht'. De onderwerpen die in de afzonderlijke hoofdstukken achtereenvolgens aan de orde komen:

1. Kiezen (over belang, waarde, dilemma, actoren en maatschappelijke problemen).
2. Verschillen (onder meer over hoe je wordt wie je bent, links en rechts, strijd en debat).
3. Samen leven (machtsvraag, mensenrechtenvraag, welzijnsvraag, cultuurvraag).
4. Samenlevingsvragen en ideologieën (opnieuw de vier vragen, ideologieën en politieke partijen).
5. Verzorgingsstaat (geschiedenis, wat heb ik daar aan?, gevaar en kans).
6. Pluriforme samenleving (geschiedenis, wat heb ik daar aan?, gevaar en kans)
7. Parlementaire democratie (geschiedenis, Trias Politica, wat heb ik daar aan?, gevaar en kans, democratie en rechtsstaat).
8. Rechtsstaat (geschiedenis, kenmerken, wat heb ik daar aan?, gevaar en kans). De behandeling van de onderwerpen sluit waar mogelijk aan bij de belevingswereld van de leerlingen.

Leerstofordening

Alle hoofdstukken kennen een afwisseling in korte en gerichte leerteksten met daartussen (verwerkings) opdrachten. Er is sprake van een spiraalsgewijze opbouw op basis van een samenhangende theorie. Hoofdstuk 1 van *Seneca* is te zien als een inleiding op het vak maatschappijleer en de manier waarop je maatschappelijke problemen kunt analyseren. De rode draad bij elk maatschappelijk onderwerp of probleem komt hier aan de orde, te weten het kiezen en het daarbij gebruikmaken van actoren, waarden en belangen. Deze worden kernbegrippen genoemd. Ze komen in een zogenaamd AWB-schema terug. Hiermee kun je maatschappelijke dilemma's en botsingen nader beschouwen (analyseren). In hoofdstuk 2 worden de verschillen tussen (groepen) mensen behandeld. Er wordt ingezoomd op de verschillende actoren -links en rechts- en de uitgangspunten die deze hanteren. De hoofdstukken 3 en 4 gaan in op een

viertal analysevragen: de machtsvraag; de mensenrechtenvraag; de welzijnsvraag; de cultuurvraag. De onderwerpen zijn: samenleving en ideologieën/politiek. In hoofdstuk 3 gaat het om een introductie van de vier analysevragen; in hoofdstuk 4 om een verdere uitwerking daarvan. Met deze eerste vier hoofdstukken is als het ware de basis gelegd voor de aanpak van maatschappijleer. De vier analysevragen vormen vervolgens de basis voor de overige hoofdstukken (5 tot en met 8). Hier komen de traditionele (examen) thema's aan de orde, te weten verzorgingsstaat, pluriforme samenleving, parlementaire democratie en rechtsstaat. De hoofdstukken worden telkens met een samenvatting afgesloten. Verder zijn er geen begrippenlijsten (volgens het principe 'geen rijtjes en feitjes') en ontbreekt een register. Na hoofdstuk 4, halverwege het boek, is er een pagina met een terugblik op de eerste hoofdstukken en vooruitblik op de volgende hoofdstukken.

Planning/tijdsinvestering

Digitaal is er een lesplanning beschikbaar. Deze gaat uit van 64 lessen en een schooljaar van 32 weken. Deze lessen kunnen natuurlijk ook over twee leerjaren uitgesmeerd worden. De acht hoofdstukken worden in principe behandeld in 60 lessen met een uitloop van vier lessen.

Per les is in een schema aangegeven welke onderwerpen belicht worden en welke pagina's en opdrachten daarbij horen. Verder is er een voorbeeld-PTA beschikbaar.

Didactiek (instructie en werkvormen)

Uitgangspunt in de gehanteerde didactiek is het stap voor stap aanleren van analysevaardigheden via de (kern)begrippen actoren, waarden en belangen en de toepassing van het viertal analysevragen (zie Leerstofordening). Ter verwerking van de leerteksten en ter oefening van de vaardigheden zijn er afwisselende opdrachten.

Het betreft in principe open opdrachten. Regelmatig wordt aan leerlingen gevraagd om het antwoord (in eigen woorden) uit te leggen. Tevens worden vaak korte tekstbronnen gebruikt. Waar mogelijk is er een relatie met de belevingswereld van de leerling en/of wordt hem om een standpunt gevraagd. Dit is ook het uitgangspunt bij de terugkerende paragraaf 'heb ik daar iets aan?'.

Zelfstandig werken

De opdrachten kunnen in principe individueel en zelfstandig gemaakt worden. Enkele opdrachten kunnen eventueel in tweetallen of groepjes verwerkt kunnen worden. Verder worden er in het boek en docentenhandleiding geen opmerkingen gemaakt over het zelfstandig werken met de leerstof.

De samenvattingen van de hoofdstukken kunnen de leerlingen helpen bij het eigen maken van de kernbegrippen en het toepassen van de vier analysevragen (zie leerstofordening).

Differentiatie

Seneca, maatschappijleer vmbo is bedoeld voor alle leerwegen van het vmbo. Het bevat enkele keuzeonderdelen voor de vmbo t-leerlingen. De auteurs hebben geen onderscheid willen maken met bb-leerlingen omdat het verschil in eindtermen volgens hen beperkt is. Per hoofdstuk is in de docentenhandleiding aangegeven waar niveauverschillen aan de orde zijn. Hier is dan vermeld welke onderdelen niet voor de bb-leerlingen aan de orde hoeven te komen. Tevens is er in voorkomende gevallen een vermelding van de aanduiding kgt bij een opdracht (in de docentenhandleiding). Deze opdrachten zijn niet bedoeld voor bb-leerlingen. Bij het overgrote deel van de opdrachten is er echter bewust geen onderscheid gemaakt.

Evaluatie/toetsing

Na hoofdstuk 3 is er in het boek een diagnostische toets opgenomen bestaande uit een zestal grotere open opdrachten (met deelvragen). Ze zijn bedoeld voor de leerlingen om te oefenen met de leerstof uit de eerste drie hoofdstukken.

Verschillende soorten toetsen zijn digitaal beschikbaar. Het gaat om schriftelijke overhoringen (SO) voor de hoofdstukken 1 tot en met 4 (telkens twee versies) en hoofdstuktoetsen voor de hoofdstukken 1 tot en met 8. Tevens is er een uitgebreide jaartoets voor mavo (met een groot aantal gesloten en open vragen, voorzien van bronnen en een antwoordmodel).

Al de toetsen zijn in Word en daarmee door de docent aan te passen of aan te vullen. De toetsen bestaan uit gesloten en open vragen en zijn voorzien van invulruimte voor de antwoorden.

ICT

Er is geen aparte methodesite, waar allerlei digitale bestanden te vinden zijn. Wel is er een eigen website www.seneca.nu met algemene informatie over *Seneca*.

Voor de docent is veel materiaal digitaal beschikbaar. Docenten ontvangen hiervoor een inlogcode, zodat men de bestanden kan inzien en downloaden. Het betreft de docentenhandleiding (pdf), met onder meer de antwoordmodellen van de opdrachten uit het boek en achtergrondinformatie en links naar relevante internetfilmpjes; praktische opdrachten; toetsen; antwoorden van de toetsen; vier PowerPointpresentaties die door de docent te gebruiken zijn.

Aansluiting/afstemming en implementatie

De auteurs van *Seneca* zijn rechtstreeks te benaderen voor vragen, verdere ondersteuning en de eventuele uitwisseling van bestanden. Op het eind van de docentenhandleiding wordt een oproep gedaan aan docenten om *Seneca* te verbeteren en aan te vullen met (de uitwisseling van) ideeën, toetsen, praktische opdrachten, tips voor video's, leservaringen, wetenschappelijke artikelen, enzovoort.

Contactgegevens staan op de website www.seneca.nu.

Algemene informatie

Voor beschrijving geraadpleegde materialen

Seneca, maatschappijleer vmbo (leerboek met opdrachten), docentenhandleiding, toetsen, antwoorden (digitaal).

Naam/functie van de beschrijver

Han Noordink, leerplanontwikkelaar SLO

Datum afronding beschrijving

1 december 2013

© 2016 | [Disclaimer](#)

Volg ons op

www.wikiwijsleermiddelenplein.nl is een initiatief van

[SLO Nationaal Expertisecentrum voor Leerplanontwikkeling](#) en [Stichting Kennisnet](#)